

Vrijdagochtend, 10 mei 1940 te 04.35u (Belgische tijd), te 05.35u (Duitse tijd) overschreed de Duitse generaal Walther von Reichenau met zijn troepen de Duits-Nederlandse grens. De eerste Duitse luchtaanvallen met een dertigtal Heinkels 111P (01) begonnen echter reeds te 03.00u op de vlieghaven van Deurne (02). Daar geruchten over een luchtaanval waren uitgelekt, begonnen de Belgische piloten hun toestellen naar de hulpvliegvelden te brengen.

Een 23 Fiats-CR-42 Falco's (03) van het Nijvelse 3./II/2 (04) 'Rood Zwaantje' of 'Cocotte rouge' (15 toest.) en 4./II/2 'Wit Zwaantje' of 'Cocotte blanche' (9 toest.) vlogen om 04.15u van hun basis in Nijvel naar het hulpvliegveld te Brustem, waar ze om 05.05u landden. Eén Fiat moest wegens defect achterblijven.

Overweldigend mooi was de dag aangebroken met een lichte nevel, die weldra door een schitterende zon werd verdreven. Maar loeiende sirenes kondigden de komst van Duitse bommenwerpers aan en deed de Brustemnaren opschrikken.

Reeds om 06.00u kwam een ongewoon gebrom snel naderbij en werd het vliegveld een eerste maal gebombardeerd door enkele Dornier-17's (05). Een zwerm van 19 Messerschmitts-109 gevechtstoestellen (06) doorkruisten voortdurend de mooie blauwe hemel in alle richtingen. Bommen ontploften met een reeks knallen, waarbij aarde en stof ver boven de nog jonge bomen omhoog vloog. Het dorp daverde en veel boerinnen, die op dat tijdstip aan 't melken waren, liepen verschrikt de stallen uit.

Om 06.25u stegen twee groepen van drie Fiats op. Deze toestellen kwamen in contact met een formatie Messerschmitts, waarschijnlijk van de I./JG1, die een veertigtal driemotorige Junkers-52 begeleidden (07). Ze schoten er enkele naar beneden (08), maar ook het eerste slachtoffer, piloot Roger Delannay uit Doornik, stortte dodelijk gewond naast Terkelen in Melveren neer.

Eens de eerste opwinding voorbij, gingen onze mensen, nog onbewust van het grote gevaar, aan de dagelijkse arbeid. De lange lijst der onschuldige oorlogsslachtoffers begon. Jos Mathijs (09), 44 jaar en mandenmaker uit St-Truiden fietste op 10 mei 's morgensvroeg naar Hoei voor zijn handel. Ter hoogte van het vliegveld te Brustem werd hij door de Duitse Stuka's (10) neergemaaid.

De Brustemnaren begonnen door het massaal bezoek van de Duitse Luftwaffe te beseffen dat het dan toch oorlog was en er extra gevaar dreigde wanneer men naast een militair vliegveld woonde. Ook al was dit maar een hulp- of uitwijkingsvliegveld, waar de landingsstrook in het gras lag tussen de bomen. Schuilplaatsen werden ingericht, balken en zandzakken dienden om de kelders te verstevigen en in sommige hovingen legden men 'abri's' aan, die 1,80 m diep moesten zijn en minstens 0,80 m breed.

Op de grond werd Maaseik reeds op 10 mei om 07.00u 's morgens prijsgegeven. Junker-52-transportvliegtuigen gooiden tussen Ton-

geren en St-Truiden valschermen uit. Hieraan hingen soldaten maar ook houten poppen, voorzien van ratels, die dan in de wind het knetteren van een machinegeweer nabootsten. Het verschil kon je merken aan de manier waarop ze neerdaalden. De poppen vielen mooi recht naar beneden maar de echte militairen dwarrelden in spiralen. Deze valschermspringers sloten de wegen naar Tongeren en Hasselt af (11). Geruchten over vijandelijke parachutisten deden de ronde en elke vreemdeling werd met argwaan bekeken.

Omstreeks 08.00u was er beweging van vliegtuigen boven de school van Saffraanberg. De bevelhebber deelde toen aan de leerlingen mee dat het vaderland aangevallen was door een vijandelijk leger en dat de Cadettenschool ontbonden werd.

Stuka's doken te 10.00u uit de hemel boven het station van Ordingen. Ze wierpen hun bommen mis, maar troffen de noordelijke vleugel van het mooie kasteel van Ordingen, dat tijdens de mobilisatie een militair hoofdkwartier was geweest. De vleugel werd nooit herbouwd.

Toen om 13.00u de cadetten van Saffraanberg met de tram naar het station van St-Truiden vertrokken, moest er aan het militair vliegveld gestopt worden door de paniek die het bombardement van de Stuka's veroorzaakte. Later bleek dat er slechts acht Belgische toestellen gespaard bleven van vernieling. De 26-jarige Emerence-Marie-Julienne Retro uit Heysselt-Jeuk overleed aan haar verwondingen te Brustem om 15.00u (12). Zij was 'win-keljuffrouw' te St-Truiden en wou naar haar ouders gaan in Jeuk.

De Duitse generaal Strever doorbrak het front op het Albertkanaal en spoedde zich in de richting van Tongeren, zonder dat het 3e Belgisch Legerkorps (13) met de vijand in contact was getreden (14). De 4e Panzerdivisie van generaal Erich Hoepner, gesteund door Stuka's, was niet te stuiten. Ze verdrong twee bataljons van het 11e Linierregiment, die tussen Sint-Truiden en Hasselt lagen, brak door de 2e Groep van het 2e Lansiers en om 12.00u op 11 mei rukte het 16e Duitse Pantserkorps Tongeren binnen. Negen Britse Blenheims deden een tegenaanval, maar zeven toestellen werden neergeschoten o.a. te Tongeren, Munsterbilzen, Hoepertingen (15), Vlijtingen, Kanne, Rekem en Lanaken. Om halftwee waren de Duitsers reeds in Borgloon.

De streek rond St-Truiden werd verdedigd door het 1e Jagers te Paard met hun rupswagens en de Wielrijdersgroep van de 14e divisie, alsook door het 12e Franse Kurassiers in lichte pantserwagens. De Fransen traden op als verkenners voor het cavaleriekorps van generaal Prioux. Zij kwamen in contact met verkenningsgroepen van de Duitse 4e Panzerdivisie, bijgestaan door het 12e divisie Fuseliers die naar St-Truiden oprukten.

Alarmerende tekens waren echter de grote stroom vluchtelingen die in paniek op zaterdag 11 mei vanuit de streek rond Tongeren en Luik arriveerden. Per vrachtwagen, met paard en kar, fiets, stootkar, kinderwagen en te voet werden koffers, manden, dekens en huisraad meegesleurd. Ook Jos Stevens (16), een geboren Brustemnaar, die te Sint-Truiden woonde, vluchtte weg in de ochtend van zaterdag 11 mei. Vijandelijke vliegtuigen, Stuka's en Messerschmitts-109, overvlogen de streek nabij het vliegveld te Wilderen-Duras, een uitwijkingsvliegveld voor het 9./V/1 'Blauwe Sioux' uit Bierset.

Ze gierden over de wegen om de baan vrij te maken voor de oprukkende Whermacht. Te Berg-op-Zoom, op de grens tussen St-Truiden en Wilderen, vond de 57-jarige Stevens de dood. Zijn dochter werd ernstig gewond, doch herstelde langzaam.

Vier vliegtuigen, Dormier-17 van de 2e Luchtvloot onder bevel van generaal Kesselring, vlogen op zaterdag 11 mei boven Sint-Truiden, laag, snel en met donderend geraas. Om 09.30u viseerden ze het legerdepot in de Capucienessenstraat (3 dode militairen). Ze troffen eveneens de ernaast staande minderbroederskerk. In de Zoutstraat, dicht bij de Grote Markt, vielen bommen op café Menten, het lokaal der oud-strijders 14-18 (5 dode burgers). Op de Pinberg en in de Bampsteeg (17) lieten ze ook verkeerdelijk een bom vallen. Telkens bleef er een burger dood. De 'Luftwaffe' stelde alles in het werk om het schrikbeeld van de oorlog bij de bevolking concrete gestalte te geven.

Generaal Strever droomde ervan zijn zegetocht langs de weg van St-Truiden-Tienen-Leuven naar Brussel verder te zetten. Maar zijn overste, generaal Erich Hoepner, stuurde hem in de richting Hannuit om de Franse troepen te verrassen. Nabij Oreye dreef hij het 12e Franse Kurassiers uiteen in de avond van 11 mei (18). Om 18.30u gaf generaal de Krake het bevel voor de terugtocht van het 3e Belgisch Legerkorps. De baan Luik-Sint-Truiden was de aanvangsdwarslijn die vanaf 21.00u op 11 mei mocht overschreden worden. De verdedigingslijn Diepenbeek-St-Truiden werd omstreeks middernacht tussen 11 en 12 mei opgeheven en de Belgische 1e Infanterie-divisie van majoor Coppens trok zich achter de Gete terug (19). Ook het 1e Karabiniers-Wielrijders, dat te Sint-Truiden gevestigd was, verliet de streek. De brug over de spoorlijn op Berg-op-Zoom werd opgeblazen zodat de steenweg naar Tienen onderbroken werd.

De gemotoriseerde Duitsers sloten overal de Belgen in, die zich te voet moesten verplaatsen. Tijdens de eerste oorlogsdagen werden Belgische en Franse soldaten overrompeld door de 'Blitzkrieg'. Ze werden krijgsgevangengenomen en afgevoerd naar kampen in Duitsland.

Zondag 12 mei kwamen de eerste Duitsers te Luik aan. Stilaan werd ook onze streek door de pantsers ingenomen. Die Pinksterzondag kwamen twee Duitse motorrijders (20), de stormband van hun motorhelm onder de kin, als verkenners uit Ordingen in de richting van het kruispunt op de Tongersesteenweg. Eén van de twee werd gedood door een Franse kogel, afgevuurd uit een vierwielige Panhard 178 met mitrailleur van het 12e regiment Kurassiers, onder leiding van kolonel Leyer, die Brustem verdedigde. De Duitse motorrijder viel langzaam omver met zijn voertuig en kwam tegen een haag terecht aan de winning Deplet (21). Bij het heen en weer schieten werd de 75-jarige Theophile Vanoirbeek (22), die in de Broekstraat dicht bij de Tongersesteenweg woonde, omstreeks 10.00u getroffen door een kogel, afgevuurd door een Franse militair. Zijn aangetrouwd neef, Armand Strauven (23) bevond zich daar aan de Melsterbeek, toen hij op die zondag te 16.00u het slachtoffer werd van het vuurgevecht.

Op het kerkhof van Zoutleeuw staat de grafsteen van soldaat Henri Caes van het 15e artillerie die op vrijdag 10 mei '40 om 15.00u te Brustem sneuvelde (24). Soldaat Auguste-Eduard Mertens uit

Schaarbeek liet het leven op zaterdag 11 mei te 11.00u (25). Brigadier Rene-Xavier-Emile Lacier uit Ittre (26) werd die dag ook dodelijk getroffen te Brustem om 14.00u. Soldaat Jan De Wolf uit Gentbrugge (27) vond de dood op maandag 13 mei 's morgens om 06.00u.

Uit de richting Ordingen naderden op zondag 12 mei open vrachtwagens beladen met Duitse manschappen, de Stahlhelm op het hoofd, het geweer in de aanslag, de patronengordels om de hals. Daarna kwamen in hun groengrijze uniformen en korte laarzen de infanteristen. De hele Beierse 7e Divisie, één van de 14 infanteriedivisies van het Duitse 6e Leger, volgde. Via Kortessem, Wellen, Ulbeek en Zepperen belandden ze in Ordingen en Brustem. Nadien volgden in hun spoor de bataljons I en II van het 61e regiment, die Brustem bereikten op zondag 12 mei om 17.00u. Het was de voorbode van een bliksemveldtocht. De Duitse militairen zagen hoogmoedig neer op de angstige mensen langs de straat, die in stilte en verbaasd over al dit machtsvertoon, angstig toekeken. Het, door de Belgen verlaten en gebombardeerde, kasteel van Ordingen werd als kwartier gebruikt. Ook het 62e regiment en het derde bataljon van het 61e regiment met de regimentsstaf naderde nog tot Ordingen, waar omstreeks 22.00u een warm avondmaal aan de troepen werd uitgedeeld (28).

Ondertussen was een Frans vliegtuig neergestort in de Groenstraat te Brustem. Het was een Breguet 693, nr.19, squadron I/54 met luitenant-piloot Leleu, die aangehouden werd en sergeant-schutter Massaux die zich verwondde en eveneens als krijgs-gevangene werd weggevoerd (29). Uit nieuwsgierigheid ging de 54-jarige Alfons Kempeneers (30) uit St-Truiden daar eens kijken. De wachtdoende Duitsers zagen in hem een spion of saboteur en schoten hem onmiddellijk neer.

In de eerste oorlogsdagen werd het 66-jarig gemeenteraadslid Jozef Gennez (31) getroffen door een Duitse schrapnel. Hij overleed, op 21 mei 1940 te St-Truiden.

Langs de Tongersesteenweg naderden pantserwagens op zondagavond. De helft, van de voertuigen die volgden, werd nog steeds door paarden getrokken. De Duitsers eisten dan ook hooi en water op voor hun dieren. Ze namen paarden en fietsen in beslag maar betaalden wat ze in de winkels kochten. Op de Luikersteenweg werd het verlaten militair hulpvliegveld bezet.

Maandag 13 mei vormde het Belgisch leger een verdedigingslinie achter de Gete met als steunpunten Halen, Geetbets en Budingem. Te Halen moesten het 1e Gidsen en te Geetbets het 2e Karabiniers-Wielrijders reeds een aanval van de Duitse infanterie afslaan. Ook bij het vliegveld van Goetsenhoven leverde het 2e Jagers te Paard, samen met het 12e Franse Kurassiers, strijd. Te Tienen kwam er ernstige tegenstand van de gemotoriseerde Belgische 3e Lansiers tegen de 31e Duitse Divisie. Brustem was gelukkig zonder veel gevechten ingenomen door de vijand.

Aan het gemeentehuis hing weldra een plakkaat: zwarte tekst, rood omrand, de Duitse adelaar bovenaan en de aankondigingen van de bezetter in drie talen. De torenklok wees de Duitse tijd aan: één uur later. De dorpswinkeltjes werden leeggekocht door de Duitse militairen. Met hun waardeloos geld, de 'Reichmarken', schaften

ze zich allerlei producten aan, die ze in hun land hadden gemist: tandpasta, kammen, schorten, potloden, sigaren, sigaretten, petermunt, peperkoek, sardines, boter en chocolade. Ze stuurden, wanneer ze de kans kregen, deze koopwaar naar hun familie in de 'Heimat'.

Op dinsdag 28 mei 1940 om 04.00u eindigde de 18-daagse strijd van de kleine, spartelende tegenstander tegen de Duitse overmacht. Freiherr Alexander von Falkenhausen nam als 'Militär Befehlshaber' het bestuur van België over.

De 23-jarige soldaat Clement Coelmont (32) overleed enkele dagen na de capitulatie, op 06 juni 1940 te Gent aan zijn verwondingen. Hij werd in december 1947 te Brustem naast de oorlogs-slachtoffers begraven.

De korte meiveldtocht had aan 5.481 militairen en 6.552 burgers het leven gekost.

- 01.-Heinkel: 11H of He-111H: tweemotorige bommenwerper met 2000 kg bommen en 5 bemanningsleden.
- 02.-van Belle Juliaan.-'1940: Die lange hete zomer', deel II, uitgev. Flandria Nostra, Zedelgem, 1990, blz.28.
-De Decker Cynrik en Roba Jean-Louis.-'België in oorlog 2: Mei 1940 boven België', blz.12.
- 03.-Fiat-CR-42-vliegtuig: éénpersoonsjachtvliegtuig, tweedekker, uitgerust met een motor van 840 pk, 14 cilinders. Hoogste snelheid: 450 km/u; vliegvermogen: 775 km; hoogte: 10.500 m. De ontoereikende bewapening bestond uit twee mitrailleurs 'Breda-Safat' met een kaliber 12,7 en gevoed met 400 schoten, wat erg traag was in vergelijking met de Duitse machinegeweren. In feite waren het verouderde, trage en hijgende toestellen, die onmogelijk konden weerstand bieden aan de 'Luftwaffe'.
- 04.-3.II/2.: 3e smaldeel v.d. IIe Groep v.h. 2e Luchtvaartreg.
- 05.-Dornier-17 of Do-17Z: Duitse tweemotorige bommenwerper van elk 1000 pk; snelheid 410 km/u; actieradius van 1.500 km; bewapening: 6 machinegeweren van 7,9 mm; bemanning: 4. Ontworpen te Friedrichshaven door Claudius Dornier in 1934 onder het mom van een snel postverkeersvliegtuig, maar ontwikkelde zich in 5 jaar tijd tot een 6 ton zware bommenwerper. Bijnaam: 'Het vliegende potlood'.
- 06.-Messerschmitt-109: Duits jachtvliegtuig sedert sept. 1935. Motorvermogen: 1475 pk; snelheid: 510 km/u; actieradius: 850 km; bewapening: 3 machinegeweren. Er was een versie 109F en een verbeterde versie 109G.
Ontworpen in 1926 door professor Willy Messerschmitt.
- 07.-Junker-52-transporttoestel: deed een eerste vlucht in 1932, maar werd tot 1945 gebouwd. Ontworpen door professor Hugo Junkers in Dessau.
- 08.-van Belle Juliaan.-a.w., blz.48.
- 09.-Mathijs Joseph-Jaak.- ST.°29.03.1895-+Br.10.05.1940, (45j).
-z.v. Guillaume Mathijs, verver en Marie-Félicité Bex.
-echtgen. sedert 25.10.1919 v. Marie-Jeanne Jeugmans, °Se-raing 26.07.1896.
-oud-strijder 14-18; woonde: St-Trudostraat 26 te St-Truiden.
- 10.-Stuka-Ju-87: een duikbommenwerper met een maximale bommenlast van 900 kg. Deze kon worden afgeworpen vlak voor het toestel uit een verticale duik werd opgetrokken. Bijnaam: 'krijssende gier'. Hij was uitgerust met een sirene, waar door een aanval in duikvlucht een sterk demoraliserende uitwerking had op grondtroepen. Ontworpen door Hugo Junkers. Stuka was afgeleid van Sturzkampfflugzeug.
- 11.-de Fabribeckers.-'De veldtocht van het Belgisch Leger in 1940', 1980, blz.168.
- 12.-Retro-Emerence-Marie-Julienne.-°Jeuk 12.03.1914-+Br.10.05.1940 (15u), (26j).
-d.v. Jan-Balthazar Retro en Rosalie-Julienne Onkelinx.
-woonde: Heysselt-Jeuk, maar was sedert 11.12.1939 winkeljuffrouw in de stoffennwinkel van R.Vergheynst-Groffi in de Tiensestraat 32 te St-Truiden.
- 13.-Een legerkorps telde 2 of 3 infanterie-divisies (I.D.).

- Elke infanterie-divisie was samengesteld uit infanterie-regimenten (I.R.), bv. Linierregimenten en Regimenten Jagers te voet. Een I.R. was onderverdeeld in bataljons. Ieder bataljon in compagnies en dan in pelotons.
- 14.-de Fabribeckers.-a.w., blz.226.
 - 15.-De vleugel van de Britse Blenheim, die op 10 mei 1940 te Hoepertingen afgeschoten werd, bevindt zich op het kerkhof van Schurhoven als deel van een gedenksteen voor de geallieerde slachtoffers.
 - 16.-Stevens Jozef.- °Br.14.05.1883--+ST.11.05.1940, (57j).
-z.v. Guilhelmus-Isidorus Stevens, herbergier en M.Philomena Brugmans.
-weduwn. van Maria Pallen. Hij ligt begraven te Schurhoven en woonde in de Plankstr. 9 te St-Truiden.
 - 17.-Bampsteeg: de huidige Olympialaan.
 - 18.-de Fabribeckers.-a.w., blz.227.
 - 19.-Idem, blz.230.
 - 20.-De motorrijders reden in de spits van de Blitzkrieg voor de tankcolonnes en de gemotoriseerde infanterie uit om de wegen te controleren, vijandelijke troepenconcentraties op te sporen en die informatie dan door te geven.
 - 21.-Remacluskring.-'Zepperen tussen Twee Grote Oorlogen', 1994, blz.137.
De winning Jozef Deplet, °ST.19.10.1876, lag op de Tongersesteenweg 22 te Brustem.
 - 22.-Vanoirbeek Lambert-Theophile.-Br.°15.06.1865--+12.05.1940, 10u
-z.v. Joannes Vanoirbeek en Angelina Madaerts.
-ongehuwde 75-jarige dagloner uit de Broekstraat.
 - 23.-Strauven Armand-Clement.- °Aalst 25.09.1909--+Br.12.05.1940.
-z.v. Petrus-Edmond Strauven en Maria-Elisabeth Tachelet.
-echtgen.v.Juliette-Maria Vanderbemden, °Br.28.04.1911, d.v. hoefsmid Jozef-Emiel Vanderbemden en Stefanie Vanoirbeek.
 - 24.-Caes Henri.- °Zoutleeuw 23.06.1906--+Brustem 10.05.1940, (34j)
-z.v. Joseph-Eugène Caes en Maria-Ludovica Everaerts.
-echtgen.v. Antoinetta-Hubertina-Maria Quienen.
-soldaat 15e artillerie, gesneuveld te Brustem.
 - 25.-Mertens Auguste-Eduard.-°Schaarbeek 10.08.1919--+Br.11.05.1940 (11u), (21j).
-z.v. Désiré-Arthur Mertens en Anne-Seraphine Roosemarijn.
-woonde te Schaarbeek, Heliatrooplaan 7. Soldaat.
 - 26.-Lacier Rene-Xavier-Emile.-°Ittre 09.12.1914--+Br.11.05.1940.
-brigadier.
 - 27.-De Wolf Jan.- °Gent 12.06.1919--+Br.13.05.1940 (6.00u)
-woonde te Gentbrugge, Dwarsstraat 40. Soldaat.
 - 28.-Remacluskring.-a.w., blz.138 en 142, voetnoot 14.
Avondverslag vanuit Ordingen 12.05.1940 van het Duitse 61e regiment aan de divisie. (Evere-Centrum voor Historische Documentatie Belgische Krijgsmacht, operaties en velddagboek nr.2 van de 7e Divisie 1940.)
De 7e Divisie bestond uit 3 infanterieregimenten: 19e, 61e en 62e, aangevuld met artillerie: 7e en 43e.
 - 29.-Mededeling van André Vandenameele, crash-vorser uit Bese-lare (W.Vl.)
-De Decker Cynrik en Roba Jean-Louis.-'België in oorlog 2: Mei 1940 boven België', blz.37.
-In het 'Gedenkboek van St-Truiden 1940-1945' staat op blz.

44 dat er in de Groenstraat een Engels vliegtuig was neergestort. In feite was het een Franse Breguet 693.

- 30.-Kempeneers Alfons.- °ST.01.11.1886-+Br.12.05.1940, (54j).
-z.v. Jean-Lambert Kempeneers en Maria-Elisabeth Joris.
-echtgen. van Elisabeth D'hoye, Begijnhof 7 te St-Truiden.
- 31.-Gennez Jozef.-°Zep.30.10.1874-+ST.21.05.1940, (66j).
-z.v. Jean-Baptiste Gennez en Aldegondis Hoebrechts.
-huwde op 09.05.1900 met M.-Catharina-Lambertien Mignolet,
+04.01.1918.
-huwde daarna op 03.10.1923 met Bertha Gielen, °1885-+1957.
-woonde Luikersteenweg 14.
- 32.-Coelmont Clement.- °Br.04.06.1917-+Gent 06.06.1940, (23j).
-z.v. Johannes Coelmont, °Br. 26.10.1868-+17.01.1948 en
Elisa Gielen, °Br.07.04.1878-+18.09.1959.
-ongetrouwd, woonde op de Luikersteenweg bij zijn ouders.
-overleed aan zijn verwondingen opgelopen aan het Schip-
donkkanaal tussen Deinze en Nevele, waar hij streed met
het 11e Linierregiment.
-eind december 1947 werd hij overgebracht naar Brustem.
-op 24.06.1948 ontving zijn moeder, Elisa Gielen, en zijn
broer Joseph de 'Herinneringsmedaille 1940-45" en het
'Kruis van Ridder in de Orde Leopold III met palmen'.